

Bijlage 1e Voortgang experiment Right to Challenge Sociaal Domein

Inleiding

In de Wmo 2015 is de mogelijkheid opgenomen dat bewoners en buurtinitiatieven betrokken kunnen worden bij de *uitvoering* van het beleid. Hiermee wordt het, naar Brits voorbeeld, mogelijk dat op buurtniveau een Right to Challenge wordt toegepast. Dit “Right to Challenge” is een mogelijkheid in de Wmo, maar dit is (nog) niet uitgewerkt en vastgelegd in een Amvb. Right to Challenge is dus niet verplicht. Gemeenten kunnen hier zelf invulling aan geven. Als gemeenten dat doen, krijgen burgers het recht om de overheid uit te dagen wanneer zij menen een dienst beter, efficiënter of goedkoper te kunnen aanbieden.

Najaar 2017 is de commissie Samenleving geïnformeerd over de wijze waarop in Haarlem een experiment uitgevoerd ging worden met Right to Challenge (2017/480770). Met enige vertraging is het experiment vervolgens in het voorjaar van 2018 gestart onder begeleiding van Agora Europa. Doel was toe te werken naar een Haarlemse aanpak van de omgang met initiatieven. Dit algemene verhaal zou kunnen neerslaan in een verordening, convenant of overeenkomst, waarin de rechten en plichten van maatschappelijke initiatieven vastgelegd worden en aangegeven wordt welke publieke middelen en publieke taken de gemeente over kan en wil dragen en onder welke voorwaarden.

Er is voor gekozen het experiment te starten met initiatieven die al dusdanig ontwikkeld zijn dat zij er aan toe zijn om meer zeggenschap en eigenaarschap te verwerven. Zij hebben al draagvlak in de buurt en bij andere partijen, en hebben al een redelijk stevige interne organisatie. Streven was te starten met drie initiatieven, zowel in het sociaal domein als in het fysieke domein. Daarvoor zijn vijf initiatieven benaderd: Badhuis Leidsebuurt, REBUP, Triple Threat, de Kweektuin en Burenhulp.

Met deze notitie informeert het college de gemeenteraad over de voortgang van het experiment.

Stand van zaken

Na een inventariserende ronde bleek dat de twee initiatieven uit het fysieke domein geen behoefte hadden om actief te participeren in het experiment. Voor de Kweektuin omdat zij recent al meerjarige samenwerkingsafspraken met de gemeente hadden gemaakt; voor het Badhuis omdat zij er bewust voor kozen enige afstand te houden van de gemeente. Beide initiatieven zijn wel betrokken gebleven om kennis en ervaring uit te wisselen.

In 2018 hebben drie sessies plaatsgevonden met de initiatieven. Hierin is veel kennis en ervaring gedeeld tussen de initiatieven, Agora Europa en de gemeente. Het toewerken naar een Haarlemse aanpak van de omgang met initiatieven is deels nog een proces van zoeken en aftasten. Enkele bevindingen:

- Belangrijk is erkenning van de initiatieven en gelijkwaardigheid ten opzichte van andere partijen en de gemeente.
- Het is belangrijk dat voor de publieke taken die de initiatieven uitvoeren ook publieke middelen beschikbaar komen.
- Dat betekent overigens niet dat ieder bewonersinitiatief carte blanche moet krijgen. Initiatieven moeten zich ook bewijzen, laten zien dat ze effectief zijn, zelf inkomsten genereren; alleen een ‘leuk idee’ is niet genoeg.
- De gemeente voert in het sociaal domein niet of nauwelijks zelf taken uit; zij belegt dat bij instellingen. Het ‘uitdagen’ of ‘overnemen van taken’ door initiatieven is daardoor

meestal niet rechtstreeks op de gemeente gericht, maar op professionele, uitvoerende organisaties die diensten uitvoeren in opdracht van de gemeente.

- Initiatieven zijn niet altijd 'in de plaats van' bestaand ondersteuningsaanbod, maar zijn daar ook vaak 'aanvullend' op.
- Bewonersinitiatieven hebben behoefte aan een vaste contactpersoon vanuit de gemeenten die namens alle afdelingen en diensten afspraken kan maken.
- Veel initiatieven ondernemen activiteiten die als het ware in de voorfase liggen van activiteiten van gevestigde instanties. Zij hebben direct toegang tot doelgroepen die niet of onvoldoende worden bereikt door andere instanties.

Het experiment is zich in de praktijk gaan toespitsen op het sociaal domein. Om die reden is de relatie gelegd met het project Sociale Basis 2020 dat moet resulteren in nieuwe subsidieafspraken met organisaties én initiatieven met ingang van 2020. Ten eerste willen we met de Sociale Basis 2020 initiatieven die zich al bewezen hebben de mogelijkheid bieden vanaf 2020 een meerjarige subsidierelatie aan te gaan met de gemeente. Initiatieven die in aanmerking willen komen voor een meerjarige subsidie moeten aan de volgende criteria voldoen:

- Op 1-1-2020 minimaal twee jaar actief in Haarlem.
- Draagvlak bij inwoners of de deelnemers aan de activiteit(en) of bij andere organisaties en initiatieven die op het betreffende terrein actief zijn.
- Initiatief heeft toegevoegde waarde.
- Het initiatief heeft een bepaalde stevigheid ontwikkeld als organisatie.

Ten tweede blijft er vanaf 2020 de mogelijkheid voor nieuwe initiatieven ondersteund te worden met geld, expertise en ruimte. Onderzocht wordt of deze bestaande regelingen en voorzieningen nog beter op elkaar afgestemd kunnen worden, en mogelijk ook uitgebreid kunnen worden; bijvoorbeeld door de mogelijkheid om ook voor twee of drie jaar subsidie te ontvangen als dat voor de ontwikkeling van het initiatief goed is.

Vervolg

Het college nodigt initiatieven die aan bovengenoemde criteria voldoen uit voor de thematafels waaraan afspraken gemaakt gaan worden over de inzet van subsidies in de sociale basis vanaf 2020. De sociale initiatieven die hebben meegedaan in het experiment (Triple Threat, Rebup, Burenhulp) horen daar bij. De laatste drie initiatieven worden door Agora Europa ondersteund bij hun deelname aan de thematafels. De overige initiatieven worden daarbij desgewenst ondersteund door De Inschakelaars.

Daarnaast ontwikkelt het college een geïntegreerd en verbeterd voorstel voor het ondersteunen van stadmakers binnen het programma Nieuwe Democratie, het faciliteren van stadmakers. Daarbij hoort ook het verder experimenteren met de right to challenge op andere terreinen dan de Maatschappelijke Ondersteuning.